

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

zhaja vsak četrtak in valja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnikom se pošilja opravnistvo v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročitve.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. —
Kokopisi se ne vračajo, napačani listi se ne sprejemajo.
Za oznanila se pišeje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr.
dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Erkenntniß.

Im Namen Seiner Majestät des Kaisers!

Der k. k. Schwurgerichtshof Cilli hat nach der heute den 6. August 1884 durchgeführten Schwurgerichts-Verhandlung zu Recht erkannt:

Dr. Leop. Gregorec, Professor der Theologie in Marburg sei schuldig, er habe dadurch, daß er die in der Nummer 38 vom 20. September 1883 der in Marburg erscheinenden periodischen Druckschrift „Slov. Gospodar“ unter der Rubrik: „Razne stvari“ abgedruckte Notiz lautend dahin: V Prevalji je všel tamošnji učitelj in luteran Henker največji rogovilež za šulverein. Dolgovi so ga napodili“ — beziehungsweise das betreffende Manuscript eigenhändig geschrieben, hien selbes zum Behufe seiner Drucklegung in die Druckerei befördert und auf solche Weise diese Notiz zur Weiterverbreitung gebracht hat, — den Friedrich Henker, früher Lehrer in Prävači, derzeit Lehrer in Hollaschowitz in einer Druckschrift durch Mittheilung von entwickelten Thatsachen namentlich einer bestimmten unehrenhaften Handlung fälschlich beschuldiget, welche diesen in der öffentlichen Meinung herabzusetzen geeignet ist — und werde wegen des hieburc begründeten Vergehens gegen die Sicherheit der Ehre im Sinne der §§ 488 und 493 St. Ges. in Gemäßheit der letzteren Gesetzesstelle unter Anwendung des § 260 b) zur Strafe des Arrestes in der Dauer von 6 Wochen verschärft durch 1maliges Fasten jede Woche und weiters gemäß § 339 St. P. O. zum Ersatz der Kosten des Strafverfahrens verurtheilt. Gleichzeitig werde in Gemäßheit des § 35 Pr. Ges. von der für die periodische Druckschrift „Slov. Gosp.“ erliegenden Caution der Betrag von 150 fl. zu Gunsten des Armenfondes der Stadtgemeinde Marburg als verfallen erklärt.

Cilli, am 6. August 1884.

Der Vorsitzende k. k. Hofrath:
Heinricher, m. p.

Der Schriftführer:
Dr. Selingsheim, m. p.

Duhovščina pa politika.

Še zmiraj ne morejo pomiriti se naši liberalci, da so pri zadnjih volitvah saj na deželi povsod bili tepeni. Svoj propad pripisujejo najprvle duhovščini ter se grozno hudujejo nad njo, češ: „mešniki nimajo politiko ničesar opraviti, naj ostanejo pri svojih opravih v cerkvi, v politične, zgoli svetne reči se pa naj ne umešavajo!“ Marsikoga tako zmotijo, da ne vidi, ne sluti krivega preroka. Poglejmo torej liberalcem tukaj bistreje v oči!

Kdo pa je, ki tako govori? To so možje, ki sicer zmiraj pridgajo: svobodo, napredek popolno jednakopravnost ter v volilnih redih pri nas tudi duhovnikom puščajo volilno pravico. So možje, ki vsakega duhovnika v zvezde kovajo, če z njimi vleče in liberalce voli. Liberalna duhovščina se jim nikoli preveč ne umešava v politiko, te nikder ne zavračajo mej cerkvene stene, tej privoščijo s politiko ukvarjati se, čem več tem bolje. Toda takšna liberalcem vseča duhovščina je spridena sol, ki je še na smetišče preslaba in je nihče ne spoštuje, najmanje — liberalci.

Ko bi politične reči bile zgoli svetne reči, duhovniki bi se ne trgali za nje, ne umešavali v nje. Toda politika v liberalnem smislu zadeva tudi cerkvene, verske reči. In tukaj ne more in ne sme rok križem držati duhovnik, od Boga vernikom postavljeni pastir. Več kakor 20 let razsajal in deloma še razsaja liberalizem pri nas, ki se krčevito drži politike svetej veri, katoliškej cerkvi, krščanskej odgoji mladine, sploh krščanstvu sovražne. Povsod merijo na to, da bi krščansko mišljenje in življenje spodrinoli z novošegnim paganstvom. Zato se liberalci povsod umešavajo v cerkvene reči, to pa s sovražnim namenom, vse spriditi in uničiti ali podvreči jarmu brezverskih liberalnih mogotcev. Zvezali so se z Judi, jih vodje so v freimaurerskih društvih, kojim glavni smoter je: boj zoper Kristusa in njegovo Cerkev.

Vrhu tega se držijo liberalci gospodarskih načel in narodnostnih teženj, ki merijo na izsesavanje ljudstva, na gmotno uničenje ogromne večine ljudij pa na narodno smrt jim nevšečih narodov.

In v takšnih okoliščinah bi naj katoliški duhovnik oči in ušesa si zatiskaval, roke križem držal, ali celo volkovom tuliti pomagal? Ne, tega ne more storiti zvest pastir, dober služabnik. K večjemu dela tako najemnik.

Duhovnik je vernim pastir. Kot pastir

je dolžen svoje ovčice varovati vseh volkov, jih svariti pred vsemi krivimi preroki, jim svetovati in jih voditi v borbi zoper vse hudo. Duhovnik je služabnik božji. In kot tak je dolžen sveto Cerkvo braniti, za čast Jezusa Kristusa vojskovati se, sploh za ohranitev in prospeh krščanske vere na tem svetu vse storiti in žrtvovati. Slednje je zlasti tedaj potrebno, kedar razsaja boj zoper Kristusa, kakor sedaj. In ker se neverstvo poslužuje politike v oškodovanje kristijanskih narodov, zato ne more duhovnik politike v nemar puščati, saj tako dolgo ne, dokler dotični narod ne dobi dovoljno število blagih svetnih mož, ki poprimajo borbo na mesto njega.

Blagor narodu, ki ima takšno vestno in požrtvovalno duhovščino. To kaže, da je ljudstvo v jedru še zdravo. Gorje pa narodu, kder pastirji spijo ali z volkovi tulijo! Kmalu ga raztrgajo.

Kedar tedaj liberalci duhovniku njegovo delovanje v političnih rečeh zamerijo, je to dobro znamenje, da je storil svojo dolžnost in volkovenagnjal od hleva Kristusovega!

Gospodarske stvari.

Toča na Štajerskem.

Ljubljanski „Slovenec“ ima lep dopis iz Velenja, ki se glasi: „Nekteri pravijo, da se toča vsuje po višavah večkrat, nego po nižavah. Toda temu ni vselej tako. Planinska dežela Tirol je skoro enako prostorna, kakor zelena Štajarska, ali tam ne dobivajo toliko toče, kakor je to pri nas; tudi zgornji Štajer jo čuti manje od spodnjega. Redkokrat se toča prikaže po velikih ravninah. O tem spričuje pogled v Galicijo, ki je tri- do štirikrat večja od naše dežele, a na leto pride tam blizo toliko toče, kakor po naših krajih.

Toča se najrajši drži pota v tistem smeru, v katerem tečejo reke in koder se gore vznizujejo, zatoraj tudi ona klesti največkrat, ako se burja z visokih planjav vali v nižavo. Često zamoreš opaziti, da v dolini padajo debele grude, med tem, ko se po hribih sesipavlje „babje pšeno“ ali solika. Na Štajerskem toča posebno obiskuje Savinjske in Dravske ravnine, deloma tudi Mursko polje; v tem oziru so na slabem glasu vzlasti okraji Celjski, Mariborski in Ptujski.

Nevarni gost prihaja večinoma ob vročem poletju, imenitno meseca julija, kakor se vidi iz izkaza, ki je sestavljen na podlagi točevanja v dobi zadnjih petero let. Po istem za mesec april pride po 0·6 dnevov s točo, za majnik po 3·0, za junij po 6·0, za julij po 13·5, za avgust po 8·0, za september po 2·5, za oktober po 0·4, na leto toraj skupaj po 34 dnevov-točevnjakov.

Praviloma vsiplje se toča po dnevu in pada le kratek čas, nekoliko sekund ali največ eno do dve minuti. In koliko škode napravi v ti dobici, bodeš razvidil, ako znaš, da v eni minuti ledenina pokrije po 2000 hektarjev zemlje. Izmed pretečenih petero let pa na eno leto pride po 34 dnevov s točo, ki je toraj poškodovala prirastke na 53.230 hektarjih. Opomniti je še treba, da se enega in istega dne toča vsuje po večkrat; vsled tega je razmerje po priliki 2:3, t. j. v dveh dneh se toča vsiplje po trikrat.

Na Štajerskem poškoduje toča po 1550 hektarjev na dan, med tem, ko po ostalih avstrijskih deželah le po 1175 hektarjev opustoši. Štajarska trpi toraj za 375 hektarjev več škode v primeri z drugimi zemljami. Leta 1880 n. pr. je po avstrijskih pokrajinah toča zasipala 820.000 hektarjev, od česar pa samo za Štajersko odpade celó 104.000 hektarjev. Če te številke primerimo z obsegom obdelanega zemljišča, njiv in vinogradov, to je leta 1880 v avstrijskih deželah toča poškodovala 8 % zemljišča, a samo na Štajer posebej spada 22·8 %. Tekom zadnjih pet let za vse avstrijske dežele skupaj pride po 3·5 %, za Štajer pa po 12 % na leto.

Škodo, ki jo je 1880 toča povzročila po avstrijskih deželah, cenijo do 24.000.000 gld., toraj za enkratno točo pride 33.350 gld. Na Štajeru bilo je 1880 škode za 1.783.000 fl., obzirom na zadnjih pet let pa po 1,324.000. V enem dnevu toča gospodarstvu na Štajerskem povzroči škode za 38.940 gld.

Iz poročila se vidi, da je le malo gospodarjev, ki bi svoje obdelano zemljišče dali zavarovati. Pred 10 leti so zavarovalnice štajerskim poškodovancem vračevale še vsaj po 1 %, danes pa le 0·1 %. Leta 1880 bilo je v deželi škode za 1½ milijona fl., a zavarovalnice so oškodovanim gospodarjem izplačale samo 320 fl. Na Českem, Moravskem in v Galiciji odškodnina dosega 10 %.

Število dnevov-točevnjakov je v avstrijskih deželah v teku zadnjih pet let od 300 narastlo do 400. Na Štajerskem je leta 1876 bilo 30 dnevov s točo, ki je poškodovala površino v obsegu 50.630 hektarjev, a leta 1880 smo v 56 dnevih imeli točo, ki je opustošila 104.330 hektarjev, leta 1875 pa so zabiležili le 16 točevnjakov. Da se taki dnevi nesreče množijo, temu pripisujejo različne vzroke, med njimi je v prvi vrsti posekavanje gozdov, razlesovanju pa za petami sledijo burje, toča, poplava.

„Slovenec.“

Sadjarska razstava v Sevnici.

V narodnem duhu prerrojena Sevnica, kjer se ne šopiri več nemškutarski duh, kjer največ domoljubi slovenski zavzamejo častna mesta ljudskega zaupanja, imela je v dan 5., 6.

in 7. oktobra kaj prijazno lice, ki je kljub slabemu vremenu privabilo precej gostov, zlasti pa znatno število kmetovalcev iz Sevniskega okraja. Hiše boljših meščanov bile so okrašene s cesarskimi, narodnimi in deželnimi zastavami.

Ob prijaznem rebro stoječa šola je imela zastave v vseh omenjenih barvah.

Pred hišo so stali stroji od Dunajske firme Mayfart & C., ki je bila svoje hvalevredne izdelke tudi v Krškem razstavila. V šolskem poslopju samem je bilo razstavljeno raznovrstno sadje v 2 velikih šolskih sobah.

V jednej so imeli svoje izložbe osobite kmetovalci iz Sevniskega okraja, v drugej pa zlasti razstavljalci, kateri so od daleč svoje pridelke poslali. V prvej se je zlasti odlikovala zbirka g. Fr. Lenčeka, načelnika okrajnemu zastopu, ki je bil duša pri tem podjetju. Po vsem hvalevreden je njegov trud, povzdigniti sadjerejstvo v svojej okolici.

V ta namen vzdržuje veliko drevesnico, iz katere drevesca večinom brezplačno razdaja. Že njegova velikanska sadjarska knjižnica svedoči o navdušenji vrlega domoljuba za to prevažno stroko kmetijstva. V istej sobi je imel tudi učitelj in tajnik na Blanci, g. Boštijančič svojo bogato zbirko pridelanega mnogovrstnega sadja. Čudili smo se zlasti njegovim jednolletnim požlahtnenim drevescem. Ta mož je kaj vnet za sadjarstvo, s katerim se praktično prav marljivo peča. V drugej sobi je našo pozornost vzbudila razstava sadja „Cesarjevič Rudolfovega sadjarskega društva“ v št. Juriji o. j. ž., ki je baš to razstavo v Sevnici pouzročilo. Ni bila velika množica sadja od tega društva, a to, kar je bilo, bilo je znanstveno in strokovnjaško opisano.

Najbolj pa je zanimala izložba g. Bizjaka iz Teharij, znanega sadjarejca, ki je bil odlikovan od Njih Veličanstva presvitlega cesarja in od cesarjeviča Rudolfa. Njegova jabolka in hruške so že na pogled tako lepe, kakor bi si jih človek le naslikati mogel. Ima pa mož vse zvrsti. Taka redkost je grozdje z jako debelimi jagodami imenovano „imperator“ ali pa „japonska hruška“ itd.

V tej sobi so imeli še razni tržani Sevniški, katerih imen si pa nisem mogel zapomniti, še vse polno kaj lepih jabolk, hrušk, breskev, sliv, grozdja itd. Le posušenega sadja ni bilo.

Zelo poučljiva je bila razstava sadja g. Petra Fridau-a iz Noršinec pri Ljutomeru, kaj marljivega domoljubnega gospodarja.

Razstavo je bil v nedeljo dopoldne otvoril g. Fr. Lenček, namesto g. dra. Ipavica. Popoldne je bil govor o sadjereji g. Boštijančiča, ki je kmetom tudi praktično razkazoval. Zvečer v nedeljo je bila loterija na korist razstavnemu fondu. Kako so se delile premije, kate-

rih je bilo obilo, o tem utegnemo drugokrat poročati. Podpisani k sklepu mora še samo imenovati gospode, ki so imeli izredne zasluge pri tej izložbi, in to so gg.: Fr. Lenček, Veršec, Medic, Dernjač, Kuralt itd.

„Slov. Narod.“

Opomnja k Sevniskej razstavi.

Nemški prigovor: „Vsak začetek je težaven“ ni vselej resničen! Ta trditev se vsaj pri sadjereji lahko dokaže. Krasna razstava sadja v Sevnici, katero je posebno neutrudljiva roka g. Lenčeka tako sijajno uredila, je močen dokaz, da se da z lahkim začetkom, brez velikega truda v tej stroki lepi uspeh doseči. Omenjena razstava nam pa je tudi dokazala, da se sme naša mila slovenska domovina ponašati s svojimi pridelki.

Vsakteri sadjerejec, kateri je razstavo obiskal, je občudoval krasne Sevniske voščenske, zlate zimske parmene, dišeče rožmarinke, raznovrstne renéte, velikanske pa okusne maslenke itd. Obžalovati pa je moral, da je med razstavljenim sadjem marsikateri pridelek, kateri je naše slovenski zemlji v nečast. Slovenski zemlji? O ne! Le temistim, kateri zavoljo nevednosti ali nemarnosti kisli lesniki pripustijo prostor, kder bi lahko stala žlahna jablan, sladka hruška. Slovenci! Ravno zdaj imamo najlepšo priložnost z najmanjšim trudom začetek narediti s sadjerejo, koja vam bode v kratkem času dala veselje in korist. Ne izgovarjate se, da ne dočakate sadu! Tak izgovor je sebičen in neresničen. Ste videli drevesca, katerih sta razstavila gg. Boštijančič in France Ogorevec? Ste videli šibe, katere so v enem letu čez dva metra visoko vzrastle? To vam naj bode dokaz, da tudi v 8. letih že doživiti veselje in bode te vživali sad umnega delovanja.

„Če pa res tebi nebi zorelo,
Tvoje ime bode slovelo.“

Kaj pa je toraj treba, da se napravi začetek sadjereji? Nič drugega, kakor da si izberete iz jabolčnih in tepkovih tropin za pol litra peček; dajte jih v skledo, napolnjeno z vodo. Plavajoče pečke odstranite; voda se potem odlije, pečke pa se malo posušijo in pozneje v pesku v kakem piskru v hladni izbi ali v suhi kleti hranijo. Samo za to je skrbeti, da ne splesnijo. V začetku meseca suša se potem vsejejo v nalašč za to pripravljeno gredo. To je začetek sadjereje in vsakteri človek mi mora pritrčiti, da „ta začetek ni težava.“

Dr. Gustav Ipavica.

Pomoček zoper miši je lučnik (Himmelbrand ali Königskerze, Verbascum Thapsus); treba le steblovje tje položiti, kder hočemo miši pregnati; molje pa odpravimo iz zrnja, če vložimo nekaj suhega hmelja.

Sejmi. 18. oktobra sv. 3 kralji v Slov. goricah, 19. okt. Oplotnica, 20. okt. Apače, Maribor, Videm, 21. okt. Celje, Gleichenberg, Sevnica, 27. okt. Ribnica.

Dopisi.

Iz Maribora. (Bauernverein, smrt, sadjarstvo, požigalci, propadanje slov. kmetov, tatbine). Hammer-Amboss je v Slov. Bistrici svoj „purgarski bauernverein“ zbobnal. Tirolski Nagele je prinesel seboj veliko kadilnico in Ambosu kadil, da je temu skoro sapo zapiralo. Udrihalo se je po Slovenicah zelo navadno in tako misli Amboss, da bo drugo leto v državni zbor izvoljen od Slovencev. Se pa močno moti. — Umrli ste dve tukaj mnogo let znani osebi: pekinja Welnerca in stotnik Roch — Stolne cerkve ne bodo podirali, ampak jo popravljali. — Sadjerejskemu društvu izvoljen je sledeči odbor: gospodje Fr. Robič načelnik, F. Ferk, namestnik, Fontana, denarničar, Nerat, tajnik, H. Kalman, Kec, Reich. (sv. Lenart), F. Windisch (Slov. Bistrica), F. Praprotnik (Puščava) in J. Slekovec (Jarenina) odborniki. — V okolici mariborski so slovenski posestniki uže tako redki, da je občina Bergenthal letos štela samo 6 volilcev, ki so volili 2 moža! — Požigalca Štefan Tergas in Jera Tergas sta obsojena prvi na 18 mesecev, druga na 6 let v ječo. Doma sta z Morja. V Obernavi so J. Golobu tatje ukradli mlado kobilo s belo liso na čelu. Iz Rač pa ste k Badelnu vlezli dve ženski usnja krast. Eno so prejeli, druga pa je vsla — z usnjem.

Iz Celja. (Katoliškemu podporne- mu društvu so darovali: Premilostljivi gosp. knezoškof Jakob Maksimilijan 48 fl. (za nakup podučnih pripomočkov v dekliški šoli) in 25 fl. (za poplačanja dolga, ki je še na šolskem poslopij. Nadalje je sporočil ranjki Martin Žnidar, posestnik v teharski fari 100 fl. po plačanem desetku je ostalo društvu iz tega volila 89 fl. 40 kr.) Darovali so preč. gg.: Martin Napast, oskrbnik Velikonedeljske fare 10 fl. neimenovan iz Konjiškega okraja 6 fl.; po 5 fl. preč. gg.: Martin Kragl, župnik na Polji, Jak. Caf, kaplan v predmestni fari sv. Magdalene; Anton Rodošek, kaplan v Trbovljih; Lovro Potočnik, dekan v Gornjem Gradu; Jernej Voh, župnik v Šmartnu; Matevž Vrečko, župnik v Jurjevem kloštru (4 fl. 50 kr.), Alojzij Meško, korvikar (3 fl.); Vinko Kolar, kaplan v Leskovecih (3 fl.); Janez Skuhala, profesor (3 fl.); Anton Hajšek, dekan v Slov. Bistrici (3 fl.) Letnino s 2 fl. preč. gg.: Janez Krener, župnik pri sv. Frančišku; Andrej Podhostnik in Jak. Hribernik, kaplana v št. Jurji; Martin Kolenko, kaplan pri sv. Martinu poleg Vurberga; Lovro

Vošnjak, župnik v št. Jurji; Alojzij Kreft, župnik v Kalobji; Jožef Muha, kaplan v Šmartnu poleg Slov. Gradea; več podpornikov 3 fl. 72 kr. Gospod Anton Grabič, posestnik v Celji je pristopil kot ustanovnik ter plačal 40 fl. — Mili Bog povrni vsem blagim podpornikom!

Iz Celja. Prošnja „katol. podporn. društva“ v Celji za pomoč iz deželne blagajnice se je v deželnem zboru letos zopet — zavrgla. Pretečeno leto je deželni zbor to prošnjo priporočevaje izročil deželnemu odboru z ukazom, naj deželni odbor preiskuje to zadevo in naj navete stavi prihodnjemu, toraj letošnjemu deželnemu zboru. Deželni odbor je povpraševal pri deželnem šolskem svetu o razmerah dekliške šole za celjsko okolico in deželni šolski svet je priporočal deželnemu odboru, naj se katol. podpor. društvo, oziroma sesterna šola v Celji podpira. Kajti v teh letih, kar obstoji imenovana privatna širazredna šola, se je deželi prihranilo že mnogo stotin goldinarjev gotovih stroškov, kateri bi se bili morali plačevati učiteljici za ženska priročna dela, ako bi še dalje obiskovala dekleta okoličansko fantovsko šolo. Zraven tega mora društvo plačevati od šolskega poslopija vse cesarske, občinske, okrajne in deželne davke, kakor bi imela šolska hiša gotovih dohodkov za 500 fl.; v istini pa nima poslopije ne le nikakšnih dohodkov; temveč kat. podp. društvo mora zraven tega, da plačuje imenovane davke, tudi skrbeti za vzdrževanje te dekliške šole, katero obiskuje leto za letom nad 200 deklet. Spodobilo bi se bilo toraj brez dvoma, da se iz deželne blagajnice nakloni v leže premaganje obilnih stroškov, ktere prizadeva ta šola, nekakšna podpora, kakor je to deželni šolski svet tudi priporočal; toda liberalna gospoda v našem deželnem zboru nima denarja za šolo, katero vodijo redovnice šolske sestre!

Iz Ljubljane. (Banka Slavija) sklenila je, da bodo zanaprej vsem onim za slučaj smrti ali doživetja zavarovanim članom, katerih zavarovalne pogodbe so bile vsaj tri leta že v veljavi, koncem vsacega leta izdajale se posebne listine, iz katerih bodejo razvidne vrednosti zavarovalnih pogodeb, ko bi se ponehala plačevati zavarovalnina, ali pa, ko bi jeden ali drugi hotel svojo polico banki nazaj prodati. Dalje ostanejo police, ako se je na nje plačevalo vsaj pet let in ako zavarovani kapital ne presega 5000 fl., v popolnej veljavi tudi tedaj, ko bi se zavarovanec sam umoril. Poslednja prememba pravil je, pač znamenje našega „prosvetljenega“ veka, in pa menda tudi posledica angleške konkurence; prva pa bode vsekako jako ugajala vsem zavarovalcem, ker bodo tako vedno vedeli, koliko so njihove zavarovalne pogodbe vredne tudi tedaj, ko bi prenehali uplačevati pogojene premije.

Iz šaleške doline. Poglejmo nekoliko v Velenje! Večina občinskega odbora je slovenska in značajno narodna je tudi večina naseljenikov, kar se je pri zadnji deželno-zbornej volitvi zadostno pokazalo. Ali žalibože zaradi 4 privandranih šulferinarjev, se vedno le nemško uraduje. Hrabri rojaki: pokažite, da ste lastniki na svojih slovenskih tleh! Na delo torej rojaki: in vzdramite se iz grdega nemčurskega spanja, odločno zahtevajte vsakostranskega slovenskega uradovanja, naslanjajoč se na XIX. člen državnih osnovnih zakonov od 21. grudna 1867 in deželne ustave dne 30. dec. 1849, katera nam enakopravnost našega jezika zagotavljata. Vam pa, kateri ste se slovenskega uradovanja hvale vredno poprijeli, bodi čast in slava!

Narodni opazovač.

Od Ščavnice. Pred kratkim je bilo čitati, ka je vis. c. kr. dež. šol. svet občino Rožengrund od sv. Ane izšolal in v Lukavec (Lugatz) všolal. Kako se je to vršilo, hočem s sledečim pojasniti. Cmurečki kulturonošci se že več let brigajo, kako bi većinoma slovenske Rožengrutarje popolnoma „pokulturili“ ali pomenčili. V to svrhu so si najemali različnih pomagačev. Dosegli so po različnih homatijah, da se je večina obč. odbora pri neki seji podpisala za to, naj bi se v Lukavec v čisto nemško šolo, v katero pa že sedaj več slovenskih otrok pohaja, všolali. A večina teh odbornikov je kmalu sama sprevidela, da to ni prav in da bi za njihove otroke bilo v poučevanju krščanskega nauka, kakor v vsakem drugem obziru pogibeljno. Vsak pametnjak mora sprevideti, da se na trirazredni farni šoli več naučiti da, kakor na jedno morebiti dvorazredni vaški šoli. Zaradi tega in še mnogo družega prekličejo razpne dveh vsi obč. odborniki svoje poprejšnje podpise omenjajoč, ka k temu, kar so poprej storili, nikakor in nikdar pritrđiti ne morejo. Pomisliti namreč je tudi, da so Rožengrutarji pod drugo faro in drugo vladikovino, nego Lukavčani in bi tedaj tudi v tem obziru imelo slabe nasledke. Sedaj, ko so Cmurečani postali tudi „tajče šulvereinarji“ in so imeli tudi novce, kakor važen faktor „pokulturenja“ na razpolaganje, sklenejo v seji okraj. šol. sveta, naj vis. c. kr. dež. šol. svet všolanje Rožengrutarjev v Lukavec dovoli, kar se je tudi zgodilo z opazko, da se ima ta šola v dvorazrednico razširiti, kedar bodo potrebni prostori pripravljeni. Nemški „šulverein“ pomore takoj Lukavčanom z 2000 fl., naj začne vse potrebno za stavljenje šole pripravljati in s tem tudi Rožengrutarje k všolanju mikavno privablja. Ali Rožengrutarji spoznavši, kam pes taco moli, niso hoteli po veliki večini o tem nič slišati in nič vedeti. Ko so tedaj o znanem sklepu dež. šol. sveta zvedeli in da jim je ob jednem dan 14-

dnevni obrok za rekuriranje, sklenejo to iz lastnega nagiba, a ne vsled kakšne agitacije, kakor so Cmurečani mislili in pisali, na vsak način porabiti in rekurirati, akoravno so vse še osem dni ali nalašč ali kako pozneje zvedeli. Prosili so tedaj nagloma za podaljšanje obroka, kar se jim je dovolilo in nek iskreno domoljuben odvetnik jim mahoma izvrši izvrsten rekurz, za kar mu velika večina Rožengrutarjev tukaj javno najponižnejšo zahvalo javlja.

(Konec prihodnjic.)

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Deželni glavar Wurmbrand pa njegov namestnik baron Goedel bila sta pri cesarji, ki je pohvalno se izjavil o delovanju deželnega zbora štajerskega. Toda vprašal je vendar, zakaj so slovenski poslanci enkrat zbornico zapustili? Povedalo se mu je, ker so menili, da je slovenskemu poslancu se branilo slobodno govoriti. Vprašanje cesarjevo, kaže, kako natančno vladar za štajerske Slovence vé. — Najvišje sodišče na Dunaji bode zanaprej česke pritožbe sprejemalo in reševalo kedaj pridejo slovenske do tega? — Dunajčanom smo davkeplačilci postavili velikansko palačo za vseučilišče, cesar je v nedeljo vložil zadnji kamen. — Grdo obnašal se je pri nas v milijonarja obogačeni jud Königswarter v deželnem zboru spodnjem-avstrijskem, kder je nemški duhovnik Knab grajal nemški šulverein, imenuvajoč ga „Kampfverein“, ki le združbe dela mej narodi. Jud ga zavrača, češ, da je ta „Kampfverein“ potreben in da si nekateri Nemci želijo proč od Avstrije, kakor Italijani, zato so sedaj Nemci le „Germania irredenta“. No, ta jud je torej javno izpovedal, da nemški šulverein, frankfurtarce in kroljenje „Wacht am Rhein“, pomeni: proč od Avstrije, proč od avstrijskega cesarstva. Da se pa to upa tako na svetlo, to je uže grdo in žalostno. Nismo brali, da bi juda bil le jeden poslanec liberalce zavrnil, le eden liberalnih listov nemških grajal. To je grdo. — V Prostojevki na Moravskem so pod ministrom Auerspergom Nemcem ustanovili strašno drago višjo realko, no, letos je v VII. razred vstopil 1 učenec! Tako potrebna je tam Nemcem višja realka na državne stroške. — Sladkorja so zvečinoma judovske fabrike preveč izdelovale, sedaj padne cena in kridatarjev število se je zopet pomnožilo. — Vogerski državni zbor sedaj zboruje; jud Rothschild je pomagal ministru Tiszaju vogerska dolžna pisma državna, od katerih se je 6 % obresti plačevalo, spremeniti v takšna, od katerih bode država plačevala samo 4 %. Toda državi bo malo pomagano, jud Rothschild pa je zaslužil 9 milijonov sam, s tovarši borzijanci

vkup 31 milijonov; država si prihrani sicer vsako leto pri činjih 1½ milijona, zato pa je pomnožila državni dolg za 150 milijonov. Tako gospodari liberalec in kalvinski papež Tisza na Madjarskem. — V hrvatskem saboru se je narodna (madjaronska?) stranka združila s Srbi. — Znani Hadži-Loja prestal je svoj 5letni zapor, se preseli na Turško in dobival bo še penzijo! — Turškemu sultanu se je od našega ministra zopet moralo na ušesa zatrobiti, naj turške železnice brž sklopi s srbskimi in po teh z avstrijskimi.

Vnanje države. Za kolero je na Italijanskem zbolelo 17.322 ljudij, a pomrlo 8644, torej veliko več, kakor na Francoskem. — Bolgarija in Rumelija ste sklenoli colninsko in kupcijsko zavezo. — Rusi dali so slavnega generala Todlebnaka pokopati v Sebastopolu, katero mesto je l. 1855 branil proti Francozom, Angležem in Turkom. — Nemški Bismark tirja od Angležev večji kos Nove Guineje v Velikem ocejanu. — Usmiljene sestre so na Francoskem kaj junaško se obnašale in stregle za kolero zbolelim. Vlada je prednici prisodila vitežki križec francoske častne legije. — Angleški konzul Stewart je bil blizu Berberja v gornjem Egiptu zavratno napaden od Arabov in umorjen. — Kitajci so skušali v Tonking prodreti in tamošnje Francoze posekati. Bili so pa sami hudo tepeni, čeravno jih je bilo trikrat več, kakor Francozov. Ti so od 2.—6. oktobra Kitajce hrabro zgrabili, jih trikrat natepli in jim brez velike lastne zgube potolkli več tisoč ljudij. Boj traja naprej!

Za poduk in kratek čas.

V Sarajevo.

(Dopisuje J. Čagran, veroučitelj v Sarajevu.)

III. Na pravo od konaka stoji začasna mala katoliška cerkva, sv. Antonu posvečena. Na levo od konaka je velika 3 nadstropja visoka od prejšnje turške vlade postavljena kosarna. Od 1. nadstropja počemši pa je po turški šegi iz lesa napravljena, in vsa s deščicami pokrita. Pred konakom stoji prva in glavna džamija, „Careva“ imenovana.

V lepoti in visokosti jo prekosi džamija na pravem bregu Miljačke, glasovita „Pazi Husrev Beg“, ktero ravno sedaj popravljajo. Ta džamija ima velikansko premoženje (tretjino od nad 4000 kmetij), dalje dohodke velikega bazara (trgovišča) „Bezistana“, ki sam več tisuč na leto najemščine donaša in še veliko drugih dohodkov. Imenitna je dalje „Caršija“, veliki trg obstoječ iz več stotin posameznih večinoma malih „dučanov“ ali štacunov, kder bosanski rokodelci ob enem delajo in prodajajo.

Življenje na Caršiji je sila zanimivo, pridelki prav lepi in dobri. Marsiktero lepo in prikladno stvar bodeš zastonj izkal v naših največih mestih, ki jo pa tukaj v Sarajevu najdeš. Ob enem tukaj rečem, da se v Sarajevu vsake stroke in vse fino in lepo dobi, kakor n. p. v Gradci, v Beči, Pragi ali Pešti, razun tega pa še se v Sarajevu prodavajo pridelki orientalskega rokodelstva in umetnosti. Ni toraj treba ničesa drugega seboj donášati razun — denarjev. Na pravem bregu Miljačke stoji dalje pravoslavna (staroverska) cerkev in katedrala, dosedaj najlepša stavba v celem Sarajevu. Ostalih novejih in starih stavb tukaj ne bom posebno omenjal, opozorim še le na trdnjavo ali kastel, ki leži nad mestom, in iz kterega topov strel o 12. uri naznanja poludne. Nadaljevaje hočem razpravljati posebej prebivalstvo ter začnemo s Turki. Kakor sem že rekel, nima nikjer v Bosni znatno pravih Osmanlijev. Bosanski Turci so le poturice. Njihovi pradedi so se bili za čas ulazka Osmanlijev poturčili. Svoji veri zvesto ostali kristjani so pa ali življenje zgubili ali pa so postali tlakarji poturice. Ne bom tukaj na tanko razlagal, kaj da Turci verujejo. Svoje veropovedanje s tem kratko izrazujejo, da rečejo: Ni Boga razven „Boga“ (Allah) in Mohamed je njegov (najviši) prerok. (La Allah il Allah we Mohammed rasulhu). Njihovo sv. pismo, spisano, kakor trdijo od Mohameda samega, se imenuje Koran ter je mešanica npravstvenih in obrednih zapovedij in praznih ver, pripovedk in trditev. Vsaki dan se petkrat imajo pomoliti Bogu in v to svrhu kliče („viče“) Muezzin iz munare („turna“) zjutraj v mraku, o poldan, okoli treh popoldan, in zvečer v mraku in okoli 8mih zvečer Turčine k molitvi. V šolah se mladi Turci tega „vikanja“ posebej učijo. Molijo do tal klanjaje se in spet vstajaje, spet pokleknejo in se s čelom tal dotikajo, brez obutala pa s pokrito glavo. Razun tega imajo na tanko naprejpisana umivanja. V petek je njihov praznik. Pa delajo vendar le, nekoliko lepše se oblečejo in v mošejo ali džamijo hodijo k molitvi, inaiči namreč večidelj doma svojo molitev opravljajo. Vsako leto imajo svoj Ramazan, t. j. postni mesec. Ves dan takrat nič ne vživajo niti vode ne, a po noči se zato gostè in po ulicah se sprehajajo. V džamijah pa njim njihovi Hodže in Imami pridgajo. Razun tega še imajo mali in veliki Bajram: več časa trajajoči praznični čas, v katerem se gostijo in na „Teferič-e“, t. j. izlete in veselice zahajajo. O bosanskih Turcih mi poprek krive pojme imamo. Oni so jako delavni, trezni, pravični, resnicoljubni in večinoma zanesljivi in pošteni. Svoj zakon jako v redu držijo in obče le eno ženo imajo, le velikaši Reis-ül-Ulemah in Kapitanovič-Begi imajo po več žen. Hrami

so njim od zunaj malo kaj obstajajoči, pa sobe so lepe, snažne in pri premožnih jako bogato orientalsko opravljene. Turške žene „bule“ hodijo vse zakrite, da se jim le oči vidijo, a vsa ostala glava je v beli „Jašmak“ zavita, čez katerega belo tanko ruho pogrnejo. Poljedelstvo je žalibog še jako zanemarjeno, ker manjka šol. V dosedanjih šolah se le „Koran“ čitati in nekaj pisati uči. C. k. vlada je sedaj v Sarajevu odprla novo turško „učilišče“, v katerem razven treh turskih „doktorjev“ Hafiz-ev, tudi hrvatski učitelj naše navadne elementarne predmete prednaša. Ta šola se imenuje „Ruždija“. Več Turkov pa že sedaj hodi v Sarajevska v dosedaj brezredno realno gimnazijo, na kateri uči petorica Slovencev, ker za Slovence doma ni kruha, (Dalje prih.)

Smešnica 42. Iz ponemčevalne šole. Učitelj: kako boš rekel po nemški: noga? Učenec: „Die Fuss.“ Učitelj: to ni prav, moraš reči: „Der Fuss“, ker v nemškem je noga možkega spola. Učenec: ali na Nemškem ženske nimajo nog? Novi Brencelj.

Razne stvari.

(Javna prošnja). P. n. častiti gospodje duhovniki imajoči knjigo: *Introductio in sacros N. T. libros*, edidit G. Güntner, so nujno prošeni jo darovati duhovščini v Mariboru za g. bogoslovce drugoletnike. Knjige so v knjigarnih pošlje in če starih ne dobimo dovolj (ravnateljstvo jih tudi plača), uvedé se druga knjiga, bržčas nemška.

(Od Šavnice) nam piše prijatelj, ka šolsko poslopje na Šavnici še sedaj ni dogotovljeno, čeravno bi uže l. 1882 imelo biti.

(Ptujaska čitalnica) obhajala je 20letnico svojega občanka sijajno. Slavnostni govor imel je iskreno g. dr. Gregorič.

(Službo telovadnega učitelja) dobil je na Ptujскеj gimnaziji nemeč, čeravno je za njo v tej stroki izpitani slovenski učitelj tudi prosil.

(Profesor dr. Miklosič) dobil je od cesarja dovoljenje nositi inozemske redove, namreč veliki križ srbskega reda sv. Save, ruskega reda sv. Stanislava z zvezdo in komanderski križ rumunskega reda, kojemu pravijo: rumunska zvezda.

(Slovenščine ustrašil) se je celjski Glantschnigg, da je kar zbežal iz deželne zbornice kranjske v Ljubljani, ko je g. Murnik začel poročati slovenski. Bilo mu je menda pri srei, kakor Deschmannu takrat, ko so ga „proklete grablje“ po nosu krhnole.

(Za lokalno železnico) progo meriti smeta dunajska inženirja od Celja po Savinjske dolini pa nad Polzelo v Šoštanj.

(Prošnje rezervistov in brambovcov), ki želijo vojaške vaje o drugem časi opraviti, kakor je določen, morajo biti kolekovane ali na štampelj.

(Slovenske posojilnice) razpolagajo uže s kapitalom blizu 6 milijonov goldinarjev. Lep napredek. Zato posojilnice nemčurjem toliko v oči bodejo.

(Kristijansko deklo) zaklal je jud Ritter v Gališkem potem ko jo je bil zapeljal. Klati pomagala mu je žena in hlapec. Obsojeni so vsi trije na vešale.

(Pijonirskega regimenta) 13. kompanija pride iz Bosne v Ptuj.

(Za prajzovski šulverein) so v Konjicah zopet 118 fl. zbobnali.

(Iz Karlovaca) se nam piše, ka imajo tam izvrstno razstavo obrtniško-gospodarsko, ki so konča slovesno dne 19. t. m.

(Mil. knezoškof dr. Misija) so v soboto cesarju prisegnoli zvestobo.

(Celjska gimnazija) prekosila je mariborsko, učencev šteje mnogo več in je paralelke treba za 3. razred. Zakaj propada mariborska?

(Zločinstva.) V Libojah je judu Sonnenbergu 25 fl. vzel nek Aladar Hitassy in pobrisal, na Polenšaku v Slov. goricah sta fanta Marinič in Hrga napala posestnika J. Grila od sv. Lovrenca in tepla, Gril je mrtev, J. Oset je Nežo Klenošekovo pri Laškem ubil, pa ga sodnija še ni dobila pod ključ.

(Rakuschev Glantschnigg) napada v celjskem lisjaku Lineškega Škofa, straši učitelje s „farskim jarmom“ in piše: „kakšen razloček je med oslom in kardinalom?“ Odgovor: „osel ima križ na hrbtu, kardinal pa na prsih“. Toda Glantschnigg je pozabil dostaviti sklep dovtipu, ki ga je zasramovalcu kardinal (škof) v lice potisnil vprašajoč: „kakšen razloček je pa mej zasramovalcem, duhovščine in oslom?“ Odgovor: „nobeden.“

(Novo cerkvo v Grižah) v Savinjskej dolini bodo Njih eksclenca mil. knezoškof v nedeljo 19. t. m. blagoslavljali.

Loterijske številke:

V Trstu 11. oktobra 1884: 32, 54, 68, 43, 75
V Linci „ „ 71, 59, 22, 79, 80

Prihodnje srečkanje: 25. oktobra 1884.

Živinski sejem.

Na den sv. Simona in Juda, t. j.

28. oktobra 1884

bode velik živinski sejem pri sv. Tomaži nad Veliko Nedeljo, h kateremu se kupci in prodajalci uljudno vabijo.

Zahvala.

Za obilo izkazanega sočutja med dolgotrajno boleznijo in o smrti ter za tako mnogoštevilno udeležbo pri zadnjem spomstvu na pokopališče naše nepozabljive hčere oziroma sestre, svakinje, soproge in matere

Otilije Ludwig omož. **Žlender**

izrekamo v. č. duhovščini, prijaznim tizanom in tržankam in vsem drugim udeležnikom, posebno pa še p. n. darovateljem krasnih vencev najizkrenejo zahvalo.

V Žavci dne 11. oktobra 1884.

Rodbina Ludwig-ova.

Župnijske tiskovine

vsake baže, v nemškem in slovenskem jeziku se dobivajo v

J. Leon-ovi tiskarni
v Mariboru.

Služba mežnarja in organista se oddaje v Breznem (Fresen a. d. K. B.) Več se izve pri tamošnjem cerkv. predstojništvu.

Prostovoljna prodaja

mlina s 5 tečaji in stopo zraven 7 oralov zemlje, namreč hoste, travnike in njive; mlin in druga poslopja so v prav dobrem stanju, voda je obstoječa, in se lahko zmiraj za dva peka melje; vse skupaj po prav nizki ceni. Kdor hoče več izvedeti, naj se oglasi pri lastniku **Franc Selak**, p. d. **Gorjup**, posestniku v Verbnem hiš. šte. 3 blizu sv. Jurija na juž. železnici. 1—3

FRANC SWATY,

Ukoristitev vinskih ostankov, fabrika žganic, likere, Franz-žganice in kognaka

v Mariboru.

Fabrika: v Schmidererjevej ulici št. 3 in 4.

Zaloga: v Koroškej ulici šte. 20.

priporoča svojo izvrstno žganico iz muškato-vega tropinoveca

s poroštvom za pravo, vleženo blago.

V W. Blanke-jevi tiskarnici v Ptuj

je ravno izišla nova knjiga:

SV. FRANČIŠK,

vtemelitelj III. spokornega reda.

Molitvenik zlasti za tretjerednike, pa tudi za druge verne kristijane.

Drugi popravljani in pomnoženi natis, z pridavkom: Za leto 1884 izdani razglasi sv. Očeta Leona XIII. zadevajoči III. red; sestavljen od

Fr. S. Bežjak,

župnika pri sv. Marku niže Ptuja.

Cena: nevezan 30 kr., v pol usnji 90 kr. z zlatim obrezom 1 fl. 50 kr. Za dopošiljatev po pošti pridene se znesek od 10 kr. 3—3

1—2

Janez Horvat,

kannosekar v Račah
(Kranichsfeld, Südbahn)

priporoča svojo bogato zalogo **nagrobnih križev, nagrobnih plošč iz Pohorskega marmorja.**

V Ptuj ima zalogo gospod **H. Riegelbauer**, kovaški mojster.

Na prodaj

je deset minut od Ormoža oddaljeno, lepo arrondirano, pri velikej cesti in v ormoškej občini ležeče posestvo, obsegajočo 100 □^o stavišča, 30 □^o vrta, 1330 □^o koševine in 4 pluge 1454 □^o njiv. Hram in gospodarsko poslopje je zidano in v najboljšem stanu. Polje jako rodovitno. Cena je ugodna. Natančneje se izve v c. k. biležniškej pisarnici ormoškej. 1-3